

Висновки та рекомендації за результатами дослідження, виконаного в рамках проєкту «Дотримання соціально-економічних прав ВПО у Львівській області»

Методологія підготовки висновків і рекомендацій

В рамках проєкту «Дотримання соціально-економічних прав ВПО у Львівській області» було здійснено низку заходів, в результаті яких було підготовлено наступні документи:

1. Аналітичний звіт щодо зацікавлених сторін (картування), що здійснюють підтримку ВПО у соціально-економічній сфері у Львівській області.
2. Аналітичний звіт щодо ВПО у Львівській області, зокрема, їхнього соціально-економічного становища
3. Звіт за результатами анкетування ВПО
4. Звіт за результатами фокус-груп
5. Звіт за результатами глибоких інтерв'ю

Кожен із вище названих звітів містить проміжні висновки, які базуються на відповідних матеріалах. Методом співставлення цих висновків були напрацьовані рекомендації, які стосуються в основному органів регіональної та місцевої влади при розробці відповідних документів – стратегій, програм розвитку, конкретних проєктів на період 2024-2027 років.

23.11. 2023 року в рамках проєкту «Дотримання соціально-економічних прав ВПО у Львівській області» відбувся Круглий стіл по обговоренню висновків дослідження та рекомендацій за участю представників локальних ОГС з 10 громад Львівської області, органів місцевого самоврядування, обласної військової адміністрації, благодійних організацій та Міжнародної організації з міграції (МОМ). Окремі висновки і рекомендації були відкоректовані в результаті дискусії

Пропоновані висновки і рекомендації також можуть бути корисними для інших суб'єктів підтримки внутрішньо переміщених осіб (ВПО), а саме: відповідних міжнародних інституцій та програм, організацій громадянського суспільства, особливо тих, що створені для захисту прав ВПО і за участю ВПО.

1. Висновки Аналітичного звіту щодо зацікавлених сторін (картування), що здійснюють підтримку ВПО у соціально-економічній сфері у Львівській області

Розділ 1. Законодавче поле щодо питання внутрішньо переміщених осіб (ВПО)

1. В національному законодавстві України діють більше 26 законодавчо правових актів, узгоджених з міжнародним законодавством у сфері забезпечення прав ВПО, які регулюють різні аспекти правового поля для ВПО та іншого цивільного населення, яке постраждало від тимчасової окупації та збройного конфлікту.
2. Ключовим законодавчим актом є Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», який із 2014 року регулює права ВПО і який постійно удосконалюється. Однак, і до сьогодні існують проблеми в питаннях здійснення прав ВПО, у тому числі виборчих, трудових та соціальних.

Розділ 2. Державна політика у сфері забезпечення прав ВПО

1. На протязі 2022-2023 років відбувся перехід державної політики у сфері забезпечення прав ВПО від реактивної політики на виклики «тут і зараз» до нових, більш комплексних підходів.
2. Стратегія державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та операційний план заходів з її реалізації у 2023—2025 роках від 7 квітня 2023 р. в значній мірі відкоректували прогалини попередніх стратегій, сконцентрувавшись на 5 стратегічних цілях: Реагування держави на виклики внутрішнього переміщення, Безпечна евакуація громадян із небезпечних районів і задоволення їхніх гуманітарних потреб, Адаптація ВПО на новому місці

проживання, Інтеграція та розвиток ВПО у приймаючих територіальних громадах, Підтримка безпечного повернення до покинутого місця проживання та реінтеграції.

- Діючі державні програми допомоги ВПО є достатньо дієвими і у 2022-2023 роках були вагомим джерелом допомоги. Сьогодні Міністерство соціальної політики України переглядає окремі норми, виходячи із принципів, що державна допомога не лише має допомогти людині вижити, а й надати їй можливість досягти економічної самостійності, зокрема отримати новий фах чи організували нову справу.
- Ключовою державною інституцією, яка реалізує державну політику щодо ВПО є Міністерство соціальної політики України спільно з іншими центральними органами влади та зі структурними підрозділами місцевих державних адміністрацій. Також Мінсоцполітики з міжнародними партнерами координує програми міжнародних, іноземних урядових та неурядових організацій для надання гуманітарної допомоги, в першу чергу грошових виплат ВПО.

Розділ 3. Регіональна політика у сфері забезпечення прав ВПО.

- Станом на кінець 2020 року у Львівській області було зареєстровано лише 11,400 осіб із числа ВПО. На 24 травня 2023 року за даними Міжнародної організації з міграцій у Львівській області перебуває 273 тисячі зареєстрованих ВПО (фактично, за заявами ЛОВА – близько 500 тис.осіб).
- У перші дні повномасштабної війни (після 24 лютого 2022 року) Львівщина перетворилась на всеукраїнський гуманітарний хаб. За перші 3 місяці (лютий-квітень 2022 року) понад 1,6 мільйонів людей (всього за 2022-2023 роки близько 5 млн.) перейшли кордон через Львівську область, 51% всіх гуманітарних вантажів було доставлено в Україну.
- В діючій Стратегії розвитку Львівщини до 2027 року та Плані заходів її впровадження на 2021-2023 роки питання щодо підтримки ВПО не було відображено спеціальними цілями та заходами. Однак, за результатами перших засідань Робочих груп по актуалізації Стратегії можна зробити висновок, що питання ВПО буде вагомим складовою оновленої Стратегії та Плану заходів із її впровадження на 2024-2027 роки.
- До 24.02.2022 року в обласних програмах розвитку допомога ВПО зводилась лише до участі на рівних засадах брати участь в окремих заходах програм. Ситуація кардинально змінилась у 2022-2023 роках, коли було прийнято низку нових програм та внесено зміни до діючих програм, які були орієнтовані на ВПО і торкалися таких питань, як забезпечення харчування для ВПО, перевезення евакуйованого населення та гуманітарних вантажів, відновлення та модернізації житла державної та комунальної форми власності для ВПО, надання безповоротної фінансової допомоги релокованим підприємствам, охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки цивільного населення. Загальний обсяг коштів програм підтримки ВПО за 2022-2023 роки склав 246 380,0 тис.грн.
- На сьогодні надавачами гуманітарної допомоги, у тому числі ВПО, різних форм власності у Львівській області є близько 200 установ (із 1627 установ по Україні), зареєстрованих в Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги (за юридичною адресою). Фактично, таких надавачів допомоги є значно більше, оскільки низка міжнародних гуманітарних програм зареєстровані поза межами Львівщини).
- Організації громадянського суспільства (ОГС), релігійні організації та волонтери особливо активно проявили себе у перші місяці після 24.02.2023р., а на сьогодні, як правило, надають різнобічну допомогу ВПО в рамках грантових проєктів від міжнародних гуманітарних організацій та релігійних спільнот. Географія цих гуманітарних організацій достатньо рівномірно охоплює всю територію області, значна частина поширює свою діяльність на інші регіони України.

Розділ 4. Місцеві політики у сфері забезпечення прав ВПО.

- Основними стратегічними документами на рівні територіальних громад є Стратегії розвитку громад та Плани заходів із їх впровадження. Як і на обласному рівні, до 24 лютого 2022 року

питання ВПО не було на порядку денному місцевих громад, а тому не відображено в цих стратегічних документах. Однак, і у 2023 році при формуванні Планів заходів зі впровадження Стратегій на 2024-2027 роки ситуація не змінилась. В жодній із Стратегій відсутні оперативні цілі та завдання, націлені на допомогу ВПО

2. Політика підтримки ВПО на місцевому рівні (районному та територіальній громаді) реалізувалась у Львівській області в основному через гуманітарні штаби, частина з яких в подальшому трансформувались у консультаційно-координаційні центри та пункти обігріву для ВПО, а також нечисленні місцеві соціальні програми з достатньо низькими обсягами фінансування.
3. Важливо також відзначити, що на рівні територіальних громад завдяки грантам міжнародних програм реалізується значна кількість проєктів, виконавцями яких виступають місцеві ОГС. Ці проєкти в основному стосуються заходів щодо інтеграції ВПО в суспільне життя приймаючих громад, психологічної та правової допомоги ВПО, рідше – питанням перекваліфікації, працевлаштування чи сприяння відкриттю власного бізнесу

Розділ 5. Міжнародні міжурядові та неурядові гуманітарні організації

1. Міжнародні міжурядові та неурядові гуманітарні організації є важливим стратегічним партнером України щодо надання всебічної допомоги ВПО, в першу чергу – гуманітарні програми ООН, які з початку ескалації війни в Україні і до кінця 2022 року надали допомогу майже 16 мільйонам українців обсягом 4,5 млрд дол.США.
2. Міжнародні міжурядові та неурядові гуманітарні організації є стратегічним компонентом регіональної та місцевої політики допомоги ВПО як на рівні реалізації своїх програм, так і сприяння формуванню регіональної системи моніторингу та координації гуманітарної допомоги.

Розділ 6. Координація допомоги ВПО

1. Міжнародна координація гуманітарної допомоги здійснюється міжнародними інституціями «усередині» самих організацій, як це добре простежується на прикладі Управління ООН з координації гуманітарних справ, яка виступає координатором чисельних гуманітарних програм ООН, які у свою чергу координують свою діяльність як на національному рівні з відповідними державними органами влади (як правило профільними міністерствами), так і регіональному (як правило з обласними військовими адміністраціями). Це здійснюється як на рівні відповідних координаційних структур, так і в рамках спільних програм і проєктів.
2. На національному рівні функціонує дуже значна кількість координуючих структур, починаючи від Офісу Президента України. Переважна більшість процесів, які реалізуються на рівні цих координаційних центрів/штабів не пов'язані між собою і відбуваються паралельно. Кожний суб'єкт діє в межах відведеної йому компетенції або за принципом «я можу це зробити».
3. На регіональному рівні, зокрема у Львівській області система координації виглядає достатньо збалансованою. У 2022 році в питаннях допомоги ВПО, Львівська обласна військова адміністрація (ЛОВА) була ключовою ланкою централізованого узагальнення потреб та розподілу допомоги на обласному та міжобласному рівні, а спільно з районними держадміністраціями та органами місцевого самоврядування - забезпечення гуманітарною допомогою на відрізку «остання миля». У 2023 році аспекти дещо змінилися - виступаючи головним гарантом реалізації в регіоні державної політики підтримки ВПО, а також сприяння міжнародним гуманітарним програмам, ЛОВА намагається делегувати частину координаційних та виконавських функцій відповідним структурам, зокрема новоствореному Координаційному центру підтримки цивільного населення при ЛОВА.
4. Координаційний центр підтримки цивільного населення при ЛОВА та мережа близько 40 консультативно-координаційних центрів в кожному із 7 районів (при районних військових адміністраціях) та територіальних громадах окрім координаційних функцій надають різні види допомоги ВПО: гуманітарну, юридичну, психологічну, фінансову, а також організують систему

допомоги спеціальним категоріям ВПО – саодинокими людьми старшого віку та особами з інвалідністю, психічно-хворими.

5. Як на регіональному, так і на місцевому рівні згідно постанови КМУ «Про затвердження Типового положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб» від 04.08.2023р. почали масово створюватись такі ради. У Львівській області на сьогодні вже створено 12 Рад ВПО на рівні територіальних громад та Рада з питань ВПО при ЛОВА.

2. Висновки Аналітичного звіту щодо ВПО у Львівській області, зокрема, їхнього соціально-економічного становища

Розділ 2. Гуманітарна допомога

1. Механізми гуманітарної допомоги розроблені для забезпечення базових прав людини. При цьому особливу увагу приділяють більш вразливим категоріям населення. В контексті України, найбільшою категорією населення, яка потребує такої підтримки це - ВПО. Гуманітарна допомога слугує ефективним але тимчасовим механізмом для забезпечення основних потреб ВПО, в подальшому гуманітарну допомогу заміщають більш довгостроковими рішеннями. Основними типами допомоги є грошова та негрошова гуманітарна допомога.
2. Обидва типи допомоги широко використовуються державними, міжнародними та громадськими надавачами гуманітарної підтримки. Не існує однозначної відповіді який з типів допомоги є більш дієвим. Дослідження ефективності кожного з видів допомоги потребує детальніших та довгострокових напрацювань.

Розділ 3. Житло для ВПО

1. Втрата житла або необхідність залишити його через війну, створила ситуацію, коли мільйони мешканців України фактично залишилися бездомними. Вирішення цього питання є ключовим, особливо для ВПО у Львівській області, адже саме відсутність житла або незадовільні умови проживання часто призводять до передчасного повернення ВПО до своїх домівок, створюючи загрозу для їх життя та здоров'я; міграції за кордон, створюють значний бар'єр для інтеграції ВПО в місцеві громади.
2. З перших днів війни багато мешканців Львівської області надавали своє приватне житло для тимчасового перебування ВПО. Проте переважна кількість переміщених осіб змушена була жити в прихистках переважно на базі комунальних закладів освіти та охорони здоров'я. Після перших місяців повномасштабного вторгнення проявилась тенденція до скорочення кількості ВПО в прихистках, та поступового переміщення ВПО до приватного сектору.
3. Дефіцит соціального житла у Львівській області, висока орендна плата, відсутність перспектив знайти роботу стимулює міжнародних донорів та регіональну владу шукати більш довгострокові рішення для вирішення цієї проблеми, зокрема будівництво нового житла. Такі проєкти вимагають значних фінансових ресурсів та часу, що через брак ресурсів призводить до довготривалості процесу на фоні гострої потреби вирішувати проблему вже сьогодні.
4. Окрім ремонтів та переобладнання наявних будівель під житло для ВПО, доволі ефективним інструментом для забезпечення тимчасовим житлом ВПО слугить будівництво модульних будівель. Значна кількість таких будинків-контейнерів була надана міжнародною спільнотою і була помічна в розміщенні ВПО в перший рік війни. Перевагою такого житла була можливість швидко надати житло потребуючим Проте низький рівень житлових умов в будинках-контейнерах змушує шукати більш довгострокові та міцні рішення.
5. Одним із ефективних рішень вирішення житлового питання ВПО у Львівській області став капітальний ремонт наявного житлового фонду. На сьогодні вже забезпечено житлом близько 5 тис. осіб з потенційною можливістю створення 21,6 тис. місць для ВПО

Розділ 4. Працевлаштування ВПО

1. У зв'язку війною та вимушеним переміщенням, значна кількість мешканців України втратила роботу, і відповідно основні джерела доходів. Часто цілі родини разом з переїздом втратили і основні засоби до існування. Держава та міжнародні донори надають різносторонню допомогу ВПО – стимулюючи їх відкривати нові бізнеси, підвищувати кваліфікацію та перекваліфіковуватися у відповідності до потреб ринку праці.
2. Ситуація з працевлаштуванням ВПО, зокрема у Львівській області ускладнюється низкою факторів, таких як відмінність професійного профілю середньостатистичного ВПО від потреб ринку праці, пасивністю ВПО через стресові ситуації, небажання чоловіків призовного віку реєструватися на біржі праці через ризики бути мобілізованим. Непропорційно низькі зарплати до високої вартості життя у Львівській області часто знеохочують ВПО до активного пошуку роботи. Також працедавці часто відмовляються брати на роботу ВПО через невизначеність термінів перебування нового працівника на місці працевлаштування.
3. Існує загальне бачення всіх зацікавлених сторін, що працевлаштування ВПО є одним з найбільш ефективних інструментів для забезпечення ВПО своїх прав та потреб самостійно. Працевлаштування максимальної кількості громадян, не тільки сприятиме зросту бюджетних надходжень держави, але також зменшить кількість ресурсів які витрачаються на соціальну підтримку ВПО. У зв'язку з цим особлива увага на всіх рівнях приділяється програмам підтримки малого і середнього бізнесу на грантовій основі з обов'язковою умовою створення нових робочих місць..

Розділ 5. Публічні послуги

1. У зв'язку з багатократним зростом кількості ВПО починаючи з лютого 2022р. значно зросло навантаження на надавачів публічних послуг у приймаючих громадах Львівщини. Перші місяці та нагальна потреба забезпечити базові послуги для мільйонів ВПО, були важким випробуванням для національної системи надання послуг. Зовнішня підтримка пом'яшила негативний ефект від завантаженості системи як для місцевих мешканців, так і для ВПО. Зокрема міжнародні та локальні організації розпочали надання підтримки з перших днів повномасштабного вторгнення, надаючи додаткові (переважно безкоштовні) медичні, освітні, юридичні, психологічні послуги.
2. Війна особливо загострила проблеми в окремих секторах надання публічних послуг, стимулюючи як диджиталізацію багатьох послуг (адміністративні) так і різке збільшення кількості працівників які готові надавати спеціальні послуги (психосоціальна, юридична, соціальна підтримка). Державні органи та міжнародні програми намагаються посилити потенціал надавачів послуг та спростивши частину процедур.

Розділ 6. Інтеграція ВПО

1. Масова міграція в середині країни та значна кількість місцевих мешканців які вимушені були покинути Україну, створила значний виклик для єдності та інтегрованості громад. Зокрема як показують дослідження, значна кількість ВПО готова залишатися жити на нових місцях, але потребує підтримки в питаннях інтеграції в соціальне та економічне життя приймаючих громад. Ті люди які повертаються з-за кордону, або військовослужбовці яких демобілізують в свою чергу теж потребують підтримки щоб ефективно ре-інтегруватися в життя своїх громад.
2. ВПО зіштовхуються з низкою викликів в процесі інтеграції в громади Львівської області. Окрім культурних та мовних бар'єрів, ситуація характеризується погіршеним психологічним станом значної кількості ВПО, загостреною чутливістю до питання війни – адже бойові дії ведуться переважно на території з якої прибули ВПО.
3. На разі у державних органів відсутні дієві механізми і стратегічне бачення допомоги ВПО щодо інтеграції в громади. Переважно цим напрямком роботи займаються міжнародні організації та регіональні і місцеві організації громадянського суспільства.

Розділ 7. Моніторинг процесу забезпечення прав ВПО у Львівській області

1. На протязі 2022-2023 років чисельність і склад ВПО, які оселились на території Львівської області практично не змінились - офіційно зареєстрованих ВПО є 243 тис. осіб (хоча реально – значно більше, близько 400 тис. осіб за офіційними заявами керівництва області). Основна хвиля ВПО прибула в область протязі березня-квітня 2022 року.
2. Більшість ВПО (опитуваних - до 80%, офіційно зареєстрованих – 64%) становлять жінки (фактично цей відсоток дещо нижчий з огляду на відмову чоловіків брати участь в опитуванні, а також офіційно реєструватись). Значний відсоток працездатних осіб – близько 55%, а також дітей (29%) та пенсіонерів (13%).
3. Якщо до середини 2022 року близько 80% ВПО ще не визначились з перспективою подальшого перебування у приймаючих громадах, то в кінці 2022 року і в жовтні 2023 року більше 70% ВПО планують повернення в місця попереднього проживання при умові завершення гарячої фази військових дій та відновлення соціальної інфраструктури.
4. Матеріальний стан більшої частини ВПО є достатньо низьким - близько 66% осіб мають місячний дохід менше 6 тис.грн. на місяць, з них 21% - менше 3 тис.грн. Ці цифри практично не змінились від початку війни і до сьогодні. При цьому дещо зросла частка ВПО, дохід яких складає (7- 20) тис. грн. – від 20% у 2022 році до 30% у 2023 році. Основне джерело доходів - державна допомога у форматі соціальних виплат.
5. Вирішальними для ВПО як на сьогодні, так і на перспективу залишається державна допомога у форматі соціальних виплат та адресної грошової допомоги міжнародних організацій, питання харчування та індивідуального житла. Гостра потреба у фінансовій допомозі та інших видах державної допомоги та публічних послуг від самого початку війни застала ВПО офіційно реєструватись ВПО – від 76% у травні 2022 року до 95% на кінець 2023 року. Характерно, що потреба у психологічній та правовій підтримці залишилась від початку 2022 року до сьогодні на останніх позиціях.
6. Питання індивідуального житла на середньострокову перспективу залишається вкрай важливим. З моменту скорочення тимчасових місць колективного проживання (МКП) влітку 2022 року, де проживало до 60% ВПО, у приватному секторі сьогодні сконцентровано понад 90% ВПО. При цьому 84% з них оплачують жило повністю чи частково. Вичерпування власних заощаджень ВПО, підвищення цін на оренду та комунальні послуги змушують всіх ключових суб'єктів реагування (регіональних та міжнародних) активізувати заходи щодо розвитку «соціального жила».
7. Питання харчування стабільно займає 3-є місце в рейтингу потреб ВПО. При цьому дещо скоротилась допомога готовими обідами, однак значною залишається допомога продуктами харчування – до 74% ВПО отримують допомогу продуктами харчування.
8. Завдяки значній кількості гуманітарної (нехарчової) допомоги, яка надавалась достатньо регулярно одразу після 24 лютого 2022 року місцевим населенням, громадськими організаціями та волонтерами, а згодом – міжнародними гуманітарними організаціями, потреби ВПО в повній мірі були забезпечені. При цьому, у 2022 році близько 80% потребуючих були задоволені кінстю та кількістю допомоги, то у жовтні 2023 року цей відсоток понизився до 40%(!), хоча якість і кількість такої допомоги, особливо з боку міжнародних програм не змінились.
9. Ефективне управління гуманітарною ситуацією в області стало можливим завдяки активній ролі регіональних та місцевих органів влади, активності громадських організацій. При цьому міжнародні фонди та програми реагування успішно доповнюють роботу місцевих суб'єктів. Якщо протягом 2022 року спостерігались значні проблеми координації дій суб'єктів надання допомоги ВПО, то у 2023 році ситуація у Львівській області значно покращилась, в першу чергу завдяки створенню мережі консультаційно-координаційних центрів.

10. У питаннях працевлаштування ВПО є ще багато проблем. При цьому дещо нелогічними є дані дослідження у травні 2022 року – «70% економічно-активних респондентів працевлаштувалися». Подальші дослідження (2022-2023 роки) стабільно фіксували частку працевлаштованих – (20-30)%. Із тих, кому вдалося працевлаштуватися, лише 8% взагалі зверталися у служби зайнятості. Ключовими проблемами з працевлаштування ВПО стабільно вказують: відсутність вакансій за спеціальністю, низький рівень пропонованої оплати праці догляд за іншими членами сім'ї та фізична неспроможність працювати.
11. Майже 70% ВПО хочуть отримати роботу за фахом. При цьому ті ж 70% ВПО зазначили, що «не хотіли б отримати іншу професію», а 30% готові на перекваліфікацію, проходження відповідних курсів і навчань.
12. Ключовими джерелами інформування ВПО про допомогу є електронні джерела інформації (70% опитаних), у тому числі 76% з них - у групах для ВПО в соціальних мережах. При цьому 90% ВПО відзначили низький рівень інформування ВПО з боку органів місцевої влади.
13. 95% ВПО зазначили, що між ВПО та приймаючою громадою існувала напруженість у відносинах (в основному на мовному ґрунті). Поступово покращується ситуація з інтеграцією ВПО в життя приймаючих громад. Більше 70% ВПО стверджують, що відносини між ними та мешканцями є добрими. Однак, соціальна активність ВПО залишається доволі низькою. Близько 30% опитуваних декларують свою участь у житті громади – в основному через святкові та інтеграційні зустрічі, організовані місцевими волонтерами чи міжнародними проектами.

3. Висновки Звіту за результатом анкетування ВПО

1. Більшість опитаних представників ВПО на Львівщині становлять жінки (81%). З поправкою на те, що частина чоловіків з числа ВПО не йдуть на контакт і відмовляються від участі в опитуваннях все ж можна стверджувати, що загалом серед ВПО на Львівщині значно переважають жінки.
2. 88% опитаних мають або вищу або середню спеціальну освіту, що на майбутнє може стати істотним потенціалом для розвитку громад та для самореалізації представників ВПО.
3. Сім'ї 66% опитаних на даний момент живуть на сукупний дохід менше 6 тисяч гривень, з них 21% - менше 3 тисяч. Лише 1% серед респондентів живе на дохід понад 50 тисяч.
4. Серед дітей дошкільного віку 75% відвідує дитячий садок, серед дітей шкільного віку – 98% відвідує школу.
5. Найбільше серед опитаних приїхало на Львівщину із Донецької - 25%, Харківської – 23%, Херсонської – 22% областей.
6. Більшість опитаних ВПО проживають в орендованому помешканні – 64%, у друзів, родичі чи волонтерів – 16%, у спеціальних просторах для розміщення, у тому числі школах та гуртожитках – 15%. 58% цілком задоволені нинішнім помешканням або швидше задоволені, 16% взагалі не задоволені або швидше не задоволені.
7. 35% опитаних втратили житло через бойові дії.
8. 45% планують залишитися у теперішній громаді до моменту, коли можна буде повернутися додому. 15% збираються залишитись у громаді на довготривалу перспективу, 2% не планують повертатись додому.
9. Серед опитаних респондентів 93% ВПО на даний момент отримують або фінансову або іншу допомогу, у тому числі й нематеріальну. Зокрема: 74% отримують продукти харчування, 62% - гроші, 51% - одяг.
10. Серед найважливіших потреб респонденти назвали фінансову допомогу, індивідуальне житло та продукти харчування.

11. 36% опитаних ведуть активну економічну діяльність (наймані працівники, фрілансери, підприємці). 55% живуть на соціальні виплати (пенсіонери, безробітні, ті, що перебувають у декретній відпустці, пенсіонери).
12. На новому місці після евакуації із зони бойових дій працевлаштувались 30% опитаних, натомість 70% - ні. Із тих, кому вдалося працевлаштуватися, лише 8% взагалі зверталися у служби зайнятості, 92% - не зверталися. Опитані ВПО не дуже активно шукають роботу. Серед респондентів допомоги у працевлаштуванні за фахом потребують 16% опитаних, перекваліфікації – 15%, інших навчань, курсів – 20%. Допомоги у відкритті бізнесу потребують лише 4% опитаних.
13. 51% респондентів наголошують або на нестачі інформації або повній її відсутності (останніх – 7%). Найчастіше респонденти отримують інформацію у групах для ВПО в соціальних мережах – 76%. На другому місці із великим розривом – електронна розсилка від органів влади – 31%.
14. 31% зіштовхувалися із проявами дискримінації, при чому 2,5% - постійно, ще 11% - часто. Основні випадки та ситуації, за яких опитані ВПО відчували прояви дискримінації – мовне питання (9 респондентів), вороже, неприязне, підозріле ставлення через статус ВПО (7 респондентів), булінг у школі (3 респондентів).

4. Висновки Звіту за результатами фокус-груп

1. Ситуація із ВПО у громадах порівняно із минулим роком змінилася. Громади задовольнили їх базові потреби у безпеці, їжі, житлі. Проте у представників ВПО залишаються потреби і проблеми, але їх характер змінився. Станом на жовтень 2023 року це в першу чергу проблеми з пошуком житла, фінансовим забезпеченням, юридичною допомогою. Також залишається значна частина ВПО, яка потребує продуктивних наборів. В окремих громадах учасники зазначили, що залишається потреба у побутових речах, постелі, білизні, посуді, засобах гігієни.
2. У 2023 році гуманітарні організації або практично припинили роздачу гуманітарної допомоги або дуже суттєво скоротили її об'єми. Також допомога стала більш адресною (ВПО з інвалідністю, багатодітні родини, ВПО, що потребують сторонньої допомоги).
3. Часто гуманітарна допомога роздається лише у місцях компактного проживання ВПО, що спричиняє дві проблеми: по-перше, не у всіх громадах залишилися місця компактного проживання, по-друге, залишаються поза увагою благодійних організацій ті представники ВПО, які проживають у приватному секторі.
4. Частина ВПО відчують моральні проблеми, не можуть себе реалізувати. Водночас попри наявні можливості вони не звертаються за психологічною допомогою і тримають свої проблеми у собі, що заважає адаптації та соціалізації.
5. На законодавчому рівні існує ряд невирішених колізій. Існує проблема із тими ВПО, які опинилися в громаді ще до 2022 року, через прогалини у законодавстві вони не можуть повною мірою скористатися усіма пільгами і допомогам. Частина ВПО зіштовхується із тими чи іншими юридичними труднощами, які стосуються майнових прав, переоформлення документів. Виникають проблеми із документами, оформленими російською мовою.
6. У громадах існують центри безоплатної правової допомоги, куди представники ВПО і місцеві мешканці можуть звертатися за порадами і консультаціями. Представники ВПО мають право на безкоштовного адвоката за рахунок держави.
7. Важливою проблемою для ВПО, яка зустрічається у всіх громадах, є працевлаштування, особливо у невеликих населених пунктах. Мова не лише про те, що самих вакансій не так багато, а ще й трапляються випадки дискримінації на ринку праці, коли ВПО не хочуть наймати. Однією із причин такого явища є побоювання роботодавців, що найняті представники ВПО у будь-який момент можуть зібрати речі і виїхати за межі громади.

8. З другого боку, у значній частині громад на ринку праці існують вакансії, є можливість працевлаштуватися представникам ВПО, але здебільшого це робочі спеціальності або вакансії у сфері торгівлі, обслуговування. Знайти роботу безпосередньо за своїм фахом ВПО складно. Також існує проблема у тому, що в основному вакансії розраховані на молодих людей, старшим людям дуже важко знайти роботу.
9. Опитування, яке проводилось у громаді рік тому, показало, що дуже мало представників ВПО хотіли би пройти перекваліфікацію і отримати нову професію і знайти роботу. У центрах зайнятості ВПО майже не реєструються, роботу шукають самостійно.
10. Медичні та освітні послуги представники ВПО отримують на такому ж рівні, як і місцеві мешканці. В ході проведених фокус-груп не виявлено специфічних саме для ВПО проблем із доступом до освітніх чи медичних закладів – усі ВПО мають можливість укласти декларації із сімейними лікарями, для дітей з числа ВПО є достатня кількість у школах, дошкільних та позашкільних навчальних закладах.
11. Учасники фокус-груп наголосили на важливості проведення інтеграційних та культурних заходів із залученням ВПО і місцевих мешканців. Проте незначна частка внутрішньо переміщених людей у громада активно бере участь та долучається до організації таких інтеграційних заходів.
12. Попри загалом пасивне відношення до участі в житті громади більшості представників ВПО, частина ВПО проявляє високу активність. І хоча частка таких активних людей у загальній кількості ВПО громади не висока, громади готові сприяти створенню окремої громадської організації для захисту прав ВПО.
13. Учасники фокус-груп у більшості громад зазначили, що між представниками ВПО та місцевими мешканцями трапляються конфліктні ситуації. Основні причини таких конфліктів – мовне питання, а також сам статус ВПО. Внутрішньо переміщені особи зазначили, що декому з них доводилось чути фрази: «Понаїхали», «Через вас почалася війна», «Ви безбожники», «Чому не на фронті» тощо. Інша причина конфліктів - позиція деяких внутрішньо переміщених осіб, які вважають, що представникам ВПО всі чимось зобов'язані, оскільки місцеві мешканці не зазнали таких значних обстрілів та поневірянь.
14. Другий контекст соціальної напруги – це місцеве населення, яке відчуває незадоволення з приводу перерозподілу коштів місцевого бюджету на соціальний захист ВПО. Хоча загалом учасники відзначають, що більшість місцевих мешканців ставляться до них приязно та активно допомагають адаптуватись чи вирішувати побутові труднощі.
15. У частині громад учасники фокус-груп наголосили, що у їхній громаді є ВПО, які соціально незахищені, залежні від алкоголю чи наркотичних речовин. Ці поодинокі ВПО приносять свою культуру і намагаються її передати. Навіть якщо відсоток саме таких ВПО у громаді не є високим, їхній вплив і намагання насадити свій спосіб життя може бути істотним.
16. Частина ВПО не має куди повертатися, їхнє житло зруйноване. Найбільш вразлива категорія – пенсіонери, які живуть на невелику пенсію і державну допомогу, але мусять орендувати житло, платити за комунальні послуги, харчуватись, купувати ліки.
17. Існують певні труднощі у комунікації між районними центрами та іншими громадами району. Не завжди у менших містах і селищах отримують інформацію про всі заходи для ВПО або для тих, хто допомагає ВПО.
18. Специфічна проблема наявна у Добровірській громаді, яка залежна від місцевої теплоелектростанції. Саме вона постачає тепло у помешкання і вже кілька разів ставала об'єктом ракетних атак. Також вона є бюджетоутворюючим підприємством громади. У разі повторення таких ударів і ВПО, і місцеві мешканці залишаться як без тепла, так і без роботи.

5. Висновки Звіту за результатами глибоких інтерв'ю

Група 1. Органи місцевого самоврядування та обласна військова адміністрація

1. Офіційно у Львівській області згідно з реєстром станом на жовтень 2023 року нараховується 230 тисяч внутрішньо переміщених людей. Але це офіційна статистика, яка може відрізнятись від факту. Кількість ВПО у громадах Львівщини порівняно із початком повномасштабного вторгнення дуже суттєво скоротилася. У громадах, із представниками яких проводились глибокі інтерв'ю, кількість внутрішньо переміщених осіб станом на жовтень 2023 року у порівнянні із піковими 2022 року становить від 5% до 20%. Наразі там проживає від 120 до 500 ВПО (2000-3500 осіб у піковий період). Ті, хто залишився, у своїй більшості живуть у громаді від початку вторгнення, значна частина із них не мають куди повертатися.
2. У трьох із п'яти громад уже відсутні місця для компактного проживання ВПО, у двох інших в таких місцях розселено від 25% до 40% від усіх ВПО у громаді. Решта внутрішньо переміщених осіб проживає переважно у приватному секторі, найчастіше – в орендованому житлі. Великою проблемою для ВПО є відсутність власного житла, однак у громад відсутні ресурси для будівництва нового житла.
3. Найбільша проблема для ВПО у громадах - відсутність достатньої кількості робочих місць, це стосується і ВПО, і місцевих мешканців. І хоча в більших громадах на ринку праці постійно є нові вакансії, значна їх частина стосується важкої фізичної праці і спрямована на молодих чоловіків, або сфери торгівлі чи побутового обслуговування населення. Значну частину ВПО у громаді не влаштовує розмір зарплати, яку їм пропонують. Відчувається дуже великий розрив між розміром зарплат у промислових містах на сході і півдні України та розміром зарплат у громадах Львівщини. Загалом випадки упередженого ставлення на ринку праці через статус ВПО трапляються, але носять поодинокий характер. У сільській місцевості основний виклик економічній інтеграції ВПО - нерозвинутість регіону, відсутність промисловості. Існують державні програми щодо працевлаштування ВПО. А також програми, які надають певні відшкодування роботодавцям, які працевлаштовують ВПО. Багато в цьому напрямку почали працювати міжнародні партнери.
4. Значна частина ВПО потребує матеріальної допомоги. Обсяги гуманітарної допомоги у 2023 році порівняно із 2022 роком суттєво скоротилися. Увага благодійних фондів все більше зосереджується на прифронтових територіях, гуманітарна допомога у тилкових областях скорочується. В частині громад у 2023 році благодійні організації видачу гуманітарної допомоги майже не проводили. Фонди, які ще працюють у громадах, почали надавати допомогу більш цільово. Наприклад сім'ям, де є людина з інвалідністю, або двоє неповнолітніх людей, або пенсіонер. Крім того, гуманітарна допомога від благодійних організацій переорієнтувалась на психологічну та медичну підтримку, обсяги матеріальної допомоги постійно скорочуються.
5. Вибудована система співпраці із гуманітарними організаціями. Консультаційно-Координаційні центри почали роботу у Львівській області у липні 2022 року. У 2023 році досвід був поширений на всю країну. Такий формат передбачає збір інформації про потреби у різних розрізах напряму від людей шляхом заповнення анкет. Ця інформація доступна для міжнародних партнерів, з якими підписано меморандум. Тобто створено майданчик для роботи між партнером та бенефіцеаром. Створення механізму безпосереднього контакту між бенефіцеаром та гуманітарними організаціями дозволило ВПО не прив'язуватися до місць компактного проживання (раніше допомога роздавалася найчастіше саме там) і розселятися у приватному секторі, що сприяє соціалізації ВПО.
6. Частина ВПО є самотніми, похилого віку, людьми з інвалідністю, вони не є мобільними, тому відсоток їх повернення на місце постійного проживання фактично є нульовим. Це люди, які у звичних умовах не можуть жити без стороннього догляду. Частка таких людей є не дуже

великою, але їм потрібна саме стаціонарна допомога. Їх не можна поселити для самостійного проживання. Утримання таких представників ВПО лягає тягарем на бюджет громади, тому саме тут потрібна допомога міжнародних гуманітарних організацій.

7. Внутрішньо переміщені особи мають право на щомісячні виплати у розмірі 2000 грн на дорослих людей, а також 3000 грн на дітей, людей з інвалідністю. Держава планує встановити додаткові вимоги для отримання грошової допомоги. Існує проблема у частини ВПО, чії області уже звільнені, і тому вони вже не отримують грошову допомогу від держави, але повертатися їм немає куди, бо житло зруйноване.
8. Проблеми з освітою та медициною для ВПО відсутні, діти забезпечені місцями у школах, садках, позашкільних закладах освіти кожен представник ВПО має можливість укласти декларацію із сімейним лікарем.
9. Проблеми з інформуванням та комунікацією із ВПО немає, розроблена ціла низка інструментів для донесення інформації для ВПО. У громадах створено спеціальні групи у месенджерах для комунікації з ВПО, вони дуже динамічні. Про свої потреби представники ВПО пишуть у цих групах. Велику роль в інформуванні ВПО відіграють старости, які у телефонному режимі повідомляють про усі важливі події ВПО, які проживають у їхніх старостинських округах. Також використовуються інші канали комунікації - газети, брошури, стенди, дошки оголошень, радіо, соціальні мережі, офіційні веб-сайти, до інформування активно долучаються ЦНАПи.
10. Більшість ВПО у громаді налаштовані пасивно, очікують лише матеріальної допомоги, натомість не пропонують зі свого боку чимось допомагати громаді. Трапляються випадки, коли ВПО у місцях компактного проживання ставляться нешанобливо до речей, техніки, проведеного ремонту, завдаючи матеріальних збитків. Проте залишається активний прошарок ВПО, який активно долучається до життя громади. Наприклад, у Добровірській громаді ВПО брали участь у розробці Стратегії розвитку громади, подавали свої проекти, один із яких увійшов до плану заходів із реалізації Стратегії.
11. Частина ВПО скаржиться на упереджене та непривітне ставлення до себе через статус ВПО та наголошує на конфліктах на мовному ґрунті. Трапляються поодинокі випадки недовіри місцевих мешканців до ВПО, у тому числі це може стосуватися і дискримінації на ринку праці. Але таких випадків небагато. У громаді спостерігається проблема із тим, що є певна невелика частина ВПО із кримінальним минулим, вони порушуються громадський спокій, намагаються встановлювати свої правила. І хоча таких осіб небагато, вони створюють у місцевих мешканців хибну уяву про усіх ВПО. Велику роль у плані адаптації та інтеграції ВПО у місцеву спільноту відіграла сфера культури та духовності. Багато представників ВПО перейняли місцеві традиції, релігійні обряди, брали участь у численних культурних та мистецьких акціях, що дозволило подолати існуючі колись бар'єри.
12. У частині громад є значний відсоток ВПО, які приїхали у громаду ще до 2022 року, починаючи із 2014 року. Через прогалини у законодавстві їм важче домогтися певних видів пільг, державних допомог тощо, що створює додаткову напругу.

Група 2. Неурядові організації

1. Представники ВПО продовжують потребувати як матеріальної, так і не матеріальної допомоги. Зокрема, серед потреб - працевлаштування; грошове забезпечення; родуктові набори; ліки; не продуктова допомога (постіль і білизна, посуд, теплі речі, засоби гігієни); ремонт житла у прихистках для ВПО; будівництво нових квартир; психологічна та юридична допомога; підтримка бізнесу; допомога людям, які зазнали гендерно зумовленого насильства або стали жертвам торгівлі людьми.
2. ВПО скаржаться, що хотіли би більше грошової допомоги або кращих умов у прихистках. З початком повномасштабного вторгнення спостерігається більше випадків гендерно зумовленого насильства, торгівлі людьми. Відтак, є менш забезпечені допомогою та увагою сектори. Зараз погіршується ситуація із забезпеченням ВПО їжею. Також є проблема із

недостатньою кількістю пропозицій на ринку оренди житла. Багато ВПО потребують психологічної підтримки, навіть якщо самі про це не кажуть. Значна їх частина прибула на Львівщину з однією валізою, і ця валіза – все, що залишилось від попереднього життя.

3. Практика показала, що інтеграції ВПО у приймаючі громади сприяє їх розселення впереміш із місцевими мешканцями, а не окремими замкненими анклавами лише з числа ВПО.
4. Працевлаштування або заснування власного бізнесу – дуже важливий крок в соціалізації, адаптації ВПО
5. Ефективною виглядає грантова підтримка бізнесу загалом, а не виключно бізнесу представників ВПО. Це дозволяє уникнути конфліктів та образ з боку місцевих підприємців і в підсумку дозволяє створювати робочі місця у тому числі і для ВПО та наповнювати бюджет. Попит на такі гранти з боку бізнесу стабільно високий.
6. Жінки на Львівщині, як ВПО, так і не ВПО, на базі кар'єрного бізнес-хабу «Вона» мають можливість безкоштовно отримати консультації щодо працевлаштування, пройти курси, навчання, навчитись складати резюме, проходити співбесіду, засновувати власний бізнес та успішно його вести.
7. У Львівській області напрацьовані чіткі механізми координації зусиль між різними гуманітарними організаціями, що дозволяє у багатьох випадках уникати дублювання допомоги та більш ефективно розподіляти ресурси.
8. Найбільш вразливою групою ВПО є самотні люди похилого віку, люди з інвалідністю, люди, які потребують стороннього догляду. Саме на них треба звернути найбільшу увагу, тим паче, що ця категорія ВПО у своїй тотальній більшості не буде покидати межі громади, у якій вони опинились.
9. Дуже чутливою категорією ВПО є люди, які зазнали сексуального насильства від ворога. Їм потрібна тривала психологічна допомога та адаптація. Проблема у тому, що не всі постраждали наважуються звертатися за такою допомогою. Іншою проблемою є те, що не всі ВПО усвідомлюють, що вимога роздягнутися на блок-пості чи погроза сексуальним насильством – це уже сексуальне насильство.
10. Частина ВПО змогли адаптуватися до нових умов, адаптувалися, знайшли роботу і почали успішно проходити соціалізацію. Інша частина поки що продовжує перебувати у розгубленому стані, не може повністю самостійно давати собі раду у житті. Саме ця категорія потребує більшої уваги.
11. У загальній масі представники ВПО не є проактивними. Але існує ряд громадських організацій, органів місцевої влади, які були евакуйовані з окупованих територій і зараз активно допомагають ВПО на теренах Львівщини. Загалом ситуація щодо активності ВПО покращилася. У 2023 році була створена Рада ВПО Львівської області, створюються ради ВПО на рівні громад. Але питання щодо ефективності їх майбутньої роботи поки що відкрите. Попри те, що більшість ВПО налаштовані пасивно і лише очікують на гуманітарну допомогу, є значна частина внутрішньо переміщених осіб, які допомагають громадам, організовують інтеграційні акції, толоки.
12. Важливо пам'ятати, що серед ВПО є не лише ті, хто переїхав у відносно більш безпечні області України, але й люди, які закордоном. Їм теж потрібно допомагати у навчанні, проходженні курсів і стимулювати повертатися в Україну.

Група 3. Представники бізнесу

1. Для релокованого у Львів бізнесу найголовнішим викликом стає пошук приміщення. Додаткових труднощів завдає те, що невеликий бізнес раніше часто працював у власних приміщеннях, а на новому місці приміщення доводиться орендувати, що збільшує витрати.
2. Після запуску бізнесу дуже суттєвим викликом стає пошук працівників. Враховуючи ситуацію в країні та високу конкуренцію, підприємці не завжди можуть запропонувати конкурентну зарплату.

Funded by
the European Union

[ПРОГРАМА
СТІЙКІСТЬ]

3. Серед найбільших потреб та викликів, які постають перед релокованим бізнесом, можна назвати пошук додаткового фінансування на закупівлю обладнання та поповнення обігових коштів. Релокований бізнес потрапляє в умови жорсткої конкуренції на ринку, тому потрібно шукати власні ніші.
4. Місцеві адміністрації активно йдуть на зустріч релокованому бізнесу, пропонують локації, надають всебічну інформаційну підтримку, виділяють фінансові гранти.
5. Бізнес потребує державної підтримки у нинішніх умовах – зниження податкового навантаження, сприяння у виході на європейські ринки збуту.
6. Викликом для бізнесу є працевлаштування ВПО, оскільки частина працівників, пройшовши адаптацію та навчання, може у будь-який момент вирішити повернутися додому або виїхати за кордон. В результаті підприємці втрачають ресурси, витрачені на навчання та адаптацію працівника, а ВПО загалом – важче працевлаштуватись, оскільки компанії все частіше при підборі персоналу серез представників ВПО намагаються впевнитись, що ця людина не покине їх підприємство через один-два місяці.
7. У нинішніх реаліях компанії можуть постати перед викликом, коли частина їхніх приміщень може бути мобілізована без права доступу до майна, яке залишилось у мобілізованому приміщенні.
8. Опитані підприємці стверджують, що ВПО працевлаштовуються на підприємства на тих же умовах, що і місцеві мешканці. Для них немає ні привілеїв, ні упередження, роботодавці дивляться на фаховість кожної конкретної людини.

Рекомендації

Органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування

При актуалізації Стратегії розвитку Львівської області на 2024-2027 роки передбачити відповідні завдання в системі стратегічних і оперативних цілей, які стосуються прав ВПО, а саме:

Стратегічна ціль 1. Конкурентно-спроможна економіка на засадах смарт-спеціалізації.

Оперативна ціль 1.2. Інвестиційна привабливість

1. Передбачити завдання «Активізація підприємницького середовища (в т.ч. стимулювання ВПО, ветеранів, безробітних до ведення підприємницької діяльності)»

Стратегічна ціль 2. Якісне життя.

Оперативна ціль 2.1. Забезпечення стійкості та ефективності публічного управління

2. Передбачити завдання «Створення умов для розвитку інституційної спроможності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування»

Оперативна ціль 2.2. Активне громадянське суспільство

3. Передбачити завдання «Запровадження інструментів локальної демократії для сприяння публічно-приватному партнерству у територіальних громадах»

Оперативна ціль 2.4. Інклюзивне суспільство

4. Передбачити завдання «Створення умов на місцевому та регіональному рівні для ефективної адаптації та соціально-економічної інтеграції ветеранів/ок війни та їх сімей, ВПО»

Стратегічна ціль 3. Збалансований просторовий розвиток

Оперативна ціль 3.1. Розвиток інфраструктури територіальних громад

5. Передбачити завдання «Покращення житлово-комунальної інфраструктури»

Оперативна ціль 3.2. Підтримка та ефективне використання потенціалу територій мікрорегіонів

6. Передбачити завдання «Справедлива трансформація вугільних громад»

При актуалізації Плану заходів із впровадження Стратегії розвитку Львівської області на 2024-2027 роки передбачити відповідні проєкти, які стосуються прав ВПО, а саме:

Стратегічна ціль 1. Конкурентно-спроможна економіка на засадах смарт-спеціалізації.

Оперативна ціль 1.2. Інвестиційна привабливість

1. Розробити проєкт «Підтримки малого бізнесу у Львівській області на період воєнного стану» за такими пріоритетами: Надання безповоротної фінансової допомоги підприємствам, що здійснили переміщення та реєстрацію на територію Львівської області, Ваучерна підтримка бізнесу (на сертифікацію продукції, на участь в закордонних виставково-ярмаркових заходах, на перекваліфікацію працівників та присвоєння/підтвердження професійних кваліфікацій, на безповоротну фінансову допомогу для суб'єктів мікро- та малого підприємництва - юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, які перебувають на різних системах оподаткування); Надання безповоротної фінансової допомоги на закупівлю обладнання підприємствам харчової, легкої, машинобудівельної, деревообробної промисловості

2. Розробити проєкт «Підтримка стартап-проєктів»

Стратегічна ціль 2. Якісне життя.

Оперативна ціль 2.1. Забезпечення стійкості та ефективності публічного управління

3. Розробити проєкт «Підтримка консультативно-дорадчих органів, зокрема рад ВПО»

Оперативна ціль 2.2. Активне громадянське суспільство

4. Розробити проєкт «Залучення інститутів громадянського суспільства до надання соціальних послуг»

Оперативна ціль 2.3. Здорове населення.

Funded by
the European Union

ПРОГРАМА
СТІЙКІСТЬ

5. Розробити проєкт «Охорона психічного здоров'я та психосоціальна підтримка цивільного населення, у тому числі ВПО» (на базі діючої регіональної програми «Комплексна програми охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки цивільного населення у Львівській області на 2023 – 2026 роки»
Оперативна ціль 2.4. Інклюзивне суспільство
6. Розробити проєкт «Підтримка консультативно-координаційних центрів підтримки цивільного населення у Львівській області»
Стратегічна ціль 3. Збалансований просторовий розвиток
Оперативна ціль 3.1. Розвиток інфраструктури територіальних громад
7. Розробити проєкт «Будівництво житла, відновлення та модернізація об'єктів, що використовуються або можуть бути використані для розміщення внутрішньо переміщених осіб та працівників підприємств, переміщених з інших областей на територію Львівської області» (на базі діючої регіональної програми «Програма реалізації пріоритетних інфраструктурних проєктів у Львівській області»)
Оперативна ціль 3.2. Підтримка та ефективне використання потенціалу територій мікрорегіонів
8. Розробити проєкт «Справедлива трансформація вугільних громад» в кооперації з Проєктом «Підтримка структурних змін у вугільних регіонах України», GIZ

При розробці обласних цільових програм на 2024-2027 роки передбачити відповідні заходи, які стосуються прав ВПО, а саме:

1. Продовжити програму «Підтримки малого бізнесу у Львівській області на період воєнного стану» на 2024 рік на основі конкурсу заявок за принципом рівної участі (без надання преференцій ВПО) та умовою збільшення кількості робочих місць за діючими пріоритетами. Включити програму додатковий пріоритет «Підтримка стартап-проєктів». За результатами 2024 року та оцінкою впливу зовнішніх факторів провести корегування пріоритетів програми на 2025 рік, зокрема в частині сфер підтримки та ваучеризації малого бізнесу, грантових коштів по окремих пріоритетах.
2. Доповнити «Комплексну програму охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки цивільного населення у Львівській області на 2023 – 2026 роки» пріоритетом «Підтримка консультативно-координаційних центрів підтримки цивільного населення». Передбачити в програмі конкретні механізми координації та кооперації всіх зацікавлених сторін, зокрема державних служб, міжнародних гуманітарних організацій, органів місцевого самоврядування, локальних та регіональних організацій громадянського суспільства.
3. Розробити Програму «Будівництво житла, відновлення та модернізація об'єктів, що використовуються або можуть бути використані для розміщення внутрішньо переміщених осіб та працівників підприємств, переміщених з інших областей на територію Львівської області» (на базі діючої регіональної програми «Програма реалізації пріоритетних інфраструктурних проєктів у Львівській області») за участю міжнародних програм та інституцій. Передбачити в програмі розробку конкретних механізмів кооперації ресурсів міжнародних програм, регіонального та місцевих бюджетів, а також механізмів розподілу житла та його утримання.
4. Розробити Програму «Справедлива трансформація вугільних громад Львівщини» в кооперації з Проєктом «Підтримка структурних змін у вугільних регіонах України», GIZ. Передбачити в програмі розробку Стратегії та Плану заходів трансформації вугільних громад Львівщини до 2030 року, розробку фінансових інструментів, які відповідають потребам вугільних громад та розбудову інфраструктури громад, зокрема соціального житла для ВПО.
5. Передбачити при розробці/модернізації відповідних обласних цільових програм механізми фінансової кооперації з міжнародними донорами, державними програмами, зокрема Державним фондом регіонального розвитку та програмами місцевого розвитку територіальних громад.

При розробці Стратегій розвитку територіальних громад, Планів впровадження стратегій та місцевих програм розвитку на 2024-2027 роки передбачити відповідні заходи, які стосуються прав ВПО, а саме:

1. Передбачити в заходах та проєктах Плану заходів та місцевих програмах розвитку кошти на спів фінансування регіональних програм та міжнародних проєктів, зокрема в частині підтримки малого бізнесу, реконструкції приміщень під соціальне житло
2. Посилити роль локальних організацій громадянського суспільства в частині підтримки їх практичних заходів щодо інтеграції ВПО в суспільне життя громади, надання соціальних послуг тощо в рамках діючих програм чи розробці окремої комплексної програми. В міру фінансового стану громади передбачити реальне фінансування цих заходів.
3. Передбачити розробку окремих програм щодо розвитку консультативно-координаційних центрів в громадах, які в кооперації з Координаційним центром підтримки цивільного населення при Львівській обласній військовій адміністрації можуть концентруватися на таких напрямках роботи: програми психологічної допомоги: індивідуальна /групова робота, юридична підтримка, інформування про проживання, роботу, центри перекваліфікації, гуманітарна допомога.

Організаціям громадянського суспільства

1. Посилити спроможності організацій громадянського суспільства для забезпечення умов для реалізації
 - регіональної/державної політики щодо ВПО та приймаючих громад шляхом:
 - підвищення організаційної спроможності ОГС виступати рівноправними партнерами для реалізації регіональної/державної політики в умовах війни, у тому числі щодо підтримки ВПО та розвитку територіальних громад;
 - розбудова координаційного механізму з метою узгодження дій державних органів, органів місцевого самоврядування, міжнародних партнерів та ОГС, спрямованих на надання допомоги та задоволення потреб ВПО та їх інтеграції в приймаючі громади;
 - запровадження системи періодичної оцінки потреб ВПО, у тому числі з можливістю збору дезаггегованих даних та включення її у відповідні бази даних регіональної та місцевої статистики;
 - проведення відповідних аналітичних досліджень щодо окремих питань сфер життєдіяльності ВПО, зокрема житла, працевлаштування для використання потенціалу ВПО (їх знань, вмінь, навичок тощо) для потреб розвитку територіальних громад, де вони проживають та соціальної інтеграції.
2. Сприяти адаптації та інтеграції ВПО в суспільне життя приймаючих громад шляхом:
 - забезпечення соціальної адаптації ВПО та подальшої інтеграції в суспільне життя громад;
 - створення умов для отримання психологічної допомоги і реабілітації ВПО, зокрема дітей;
 - залучення ВПО, а особливо дітей до культурного життя територіальних громад, позашкільної освіти та занять спортом як засобу психічного та фізичного здоров'я;
 - надання ВПО правової допомоги, консультативних, інформаційних та інших видів послуг;
 - посилення міжрегіональної співпраці з метою виконання програм та здійснення заходів, зокрема для молоді, спрямованих на сприяння соціальній згуртованості, зміцнення національної єдності у рамках діалогу та спільних дій;
 - створення та підтримка механізмів залучення ВПО до процесу прийняття рішень місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;
 - забезпечення стійкості територіальних громад та їх згуртованості із залученням внутрішньо переміщених осіб.

Funded by
the European Union

[ПРОГРАМА
СТІЙКІСТЬ]

3. Створити коаліцію ОГС Львівщини «ХХХ» та досягти високого рівня спроможності Коаліції для забезпечення цілей 1-2 шляхом:
 - розробки Стратегії розвитку Коаліції до 2027 року;
 - підвищення організаційної, комунікаційної та адвокаційної спроможності членів Коаліції;
 - розвиток членства на національному, регіональному та місцевому рівнях;
 - налагодження співпраці з іншими суб'єктами впровадження державної політики щодо ВПО.

Ця публікація була підготовлена в рамках проекту «Екстрена підтримка громадянського суспільства та ЗМІ у відповідь на війну в Україні» за сприяння Європейського Союзу. Її зміст є виключною відповідальністю ГО «Європейський діалог» і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу.